

พระเจ้ากรุงสยาม

ตอบ

การเชิญเข้ารีต

กาลโพ้นสมัยที่กรุงศรีอยุธยาตั้งรุ่งเรืองคือมี
กษัตริย์หลายพระองค์เสวยราชย์สืบเนื่องกันมา จนถึง
แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ แห่งราชวงศ์ปราสาททอง
ในหลวงพระองค์นี้ทรงรอบรู้รัฐาภิบาลนโยบาย และทรง
เป็นนักรบ ได้ขยายอาณาเขตออกไปกว้างขวาง และ
เนื่องด้วยรัฐาภิบาลนโยบายอันชาญฉลาด ในหลวงจึง
ทรงอุมุขอุปการะพวกฝรั่งซึ่งมาเที่ยวค้าขายแก่จักรวรรดิ
กันทางตะวันออกหลายชาติหลายภาษาคู่กัน พระองค์
ทรงมีเสนาบดีเป็นฝรั่ง พวกบาทหลวงสอนศาสนาได้รับ
รางวัลอุปการะทออย่างหลายประการ เช่น สร้างโรงสวด
พระราชทาน และให้อิสสระเสรีในการประกาศศาสนา
เป็นต้น จนเกิดความคิดที่พม่า พระเจ้ากรุงสยามพระองค์นี้

๔๕๖

ภูมิประวัติและสารคดี

สนพระทัยในคริสตศาสนา มาก เลื่องลือไปทั่วยุโรป โดยเฉพาะที่ราชสำนักฝรั่งเศส พวกบาทหลวงฝรั่งเศสคิดกันว่า ถ้าสามารถทำให้ในหลวงกลับพระทัยมาเลื่อมใสในคริสตศาสนาได้ คนไทยทั้งประเทศก็ต้องพลอยเข้ารีตด้วยเป็นแน่ จึงมีบาทหลวงบางคนที่เคยอยู่กรุงศรีอยุธยามาก่อนคิดอ่านเพ็ดทูลพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ เจ้าเหนือหัวของฝรั่งเศสในสมัยนั้น ให้ทูลเชิญสมเด็จพระนารายณ์เข้ารีตเป็นทางการ จะได้เป็นพระราชเกียรติยศว่าสามารถทำพระราชศรัทธาให้บังเกิดขึ้นในพระทัยของพระเจ้ากรุงสยาม ผู้ทรงดำรงฐานะเป็นเจ้าเหนือหัวของประชาชนเป็นจำนวนมาก และมีเมืองประเทศราชขึ้นอยู่มากมายพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ กษัตริย์ผู้เคร่งครัดในคริสตศาสนา ทรงชอบพระทัยมากในข้อทูล รัฐบาลฝรั่งเศสก็เห็นดีด้วย ฉะนั้นราชทูตคณะหนึ่งภายใต้พระนามของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ มีนายเซอวาเลีย เดอไซมอนด์ เป็นเอกอัครราชทูต มีบาทหลวงซัวซีเป็นตำแหน่งรอง และพระไปรดศีลแก่พระเจ้ากรุงสยามด้วย จึงได้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมา เป็นระยะทางหลายพันไมล์ มาถึงสันดอนปากทางแม่น้ำเจ้าพระยากรุงศรีอยุธยาในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๒๒๔

พระเจ้ากรุงสยามคอบการเชิญเข้วีต ๔๕๑

ครั้งนั้น เมืองไทยมีคนสำคัญในการติดต่อกับต่างประเทศอยู่คนหนึ่ง คือ พระยาวิชาเยนทร์ (ฟอลคอน) ซึ่งเป็นเสนาบดีผู้ใหญ่ของไทยคนเดียวที่เป็นฝรั่งชาติกรีก แต่รู้ภาษาไทยดี เป็นที่โปรดปรานของในหลวงมาก เมื่อข่าวว่าเรือทูตฝรั่งเสมาถึงสนั่นคอนแม่เจ้าพระยา เจ้าพระยาวิชาเยนทร์คงจะทราบระแคะระคายว่า พวกทูตฝรั่งนั้นมีจุดประสงค์มาทูลเชิญในหลวงเข้วีตด้วย จึงได้ตามพวกคนในคณะทูตที่มารายงานธุรกิจบางเรื่องว่า นอกจากการที่ราชทูตฝรั่งเสมาแม่เจ้าพระยากรุงสยามโดยปกติแล้ว ราชทูตยังได้รับคำสั่งพิเศษอะไรหรือไม่ พวกนั้นก็ตอบให้ไม่เป็นที่แจ่มแจ้ง ครั้นวันรุ่งขึ้น สังกษราชคริสตจักรทางกรุงศรีอยุธยา ชื่อ เดอแมคโดโปอิค มาหาเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ที่บ้าน เจ้าคุณจึงถามถึงเรื่องการมาของราชทูต สังกษราชเดอแมคโดโปอิค ซึ่งลงไปเยี่ยมเยียนแอกอัครราชทูตในเรือแล้วก็ตอบว่า มีจุดประสงค์ใหญ่ก็ให้มาทูลเชิญพระเจ้ากรุงสยามเข้วีต เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ก็ตกใจมาก บอกว่าพรเจ้าหลอส์ถูกคนนอก

ภูมิประวัติและสารคดี

๔๕๘

เสียแล้ว เพราะอย่างไรเสีย สมเด็จพระนารายณ์ก็จักไม่เข้วีตอย่างเด็ดขาด ไม่ใช่ว่าพอทรงพระราชทานสร้างโรงสวดหรืออุปการะคณะบาทหลวงแล้ว เป็นต้องแสดงว่าในหลวงทรงพระราชศรัทธาในคริสตศาสนา เหตุผลเรื่องนี้ยังไม่เพียงพอที่แสดงว่าในหลวงจักทรงเข้วีตได้เลย สังกษราชบาทหลวงก็เห็นด้วยบอกว่า ตนก็ไม่เห็นวี่แววว่าจักทรงเข้วีตได้อย่างไร ในเมื่อยังทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแข็งแรง เจ้าพระยาวิชาเยนทร์จึงกำชับไม่ให้สังฆราช บาทหลวงแปลคำบังคมทูลเรื่องศาสนาของราชทูตเป็นอันขาด เกรงจะเป็นที่ขัดพระทัยของพระเจ้าอยู่หัว แล้วเมื่อมีโอกาสพบปะกับเซอร์วาเลียว เดอไซมอนต์ เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ก็พยายามชี้แจงว่าไม่ควรจะทูลเรื่องศาสนากับในหลวง แล้วยกเหตุผลแรงสี่เบี่ยงให้ราชทูตฟังต่าง ๆ แต่นายไซมอนต์ไม่ยอมฟังเสียง บอกว่า ตนจะต้องปฏิบัติตามราชโองการของพระเจ้ากรุงฝรั่งเศสอย่างเคร่งครัด เมื่อเข้าเฝ้าสมเด็จพระนารายณ์คราวใด นายไซมอนต์ก็ทูลเรื่องให้เข้วีตคราวนั้น แต่

พระเจ้ากรุงสยามตอบการเชิญเข้ารีต ๔๕๘

นายโชมองต์พูดภาษาไทยไม่ได้ ต้องคอยให้เจ้าพระยาวิชาเยนทร์แปลให้ เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ก็ไม่ยอมแปล กลับพูดเรื่องอื่นเสีย จนภายหลังเมื่อนายโชมองต์รู้ความจริงเข้าก็โกรธเสนาบดีมาก นายโชมองต์จึงใช้วิธีถวายสาส์นแด่สมเด็จพระนารายณ์ คราวนี้เจ้าพระยาวิชาเยนทร์จำใจต้องแปลถวาย แต่แปลในขณะที่ในหลวงประทับอยู่ในที่รโหฐาน เจ้าพระยาวิชาเยนทร์เสนาบดีไทยชาติฝรั่งทั้งหนักใจทั้งเกรงกลัวว่าจะทรงกริ้ว จึงทูลขอพระราชทานอภัยโทษเสียก่อน แล้วก็แปลข้อความในสาส์นนั้นอย่างยืดยาว สรุปแล้วได้ความว่า พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสขอทูลเชิญพระเจ้ากรุงสยามมานับถือศาสนาอันเดียวกัน เพื่อจะได้กระชับสายสัมพันธ์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันยิ่งขึ้น ทูลว่า การที่สมเด็จพระนารายณ์แม่พระราชาณาเขตได้กว้างขวาง ก็เพราะการตลบั่นตาลของพระเจ้าผู้สร้างโลก ลงท้ายผู้แปลก็ถูกเชิญด้วยตนเองด้วยว่า ถ้าในหลวงทรงเข้ารีตแล้ว คนถึงจะมีชีวิตได้ตั้ง ๑,๐๐๐ ปีชีวิต ก็จะมีอันตละถวาย และยังทูลขอว่า ถ้าจะรับสั่งในทางที่ผิดหวังต่อ

๔๖๐

ภูมิประวัติและสารคดี

ราชทูตแล้ว ก็ขออย่าให้ตนต้องเป็นผู้เชิญกระแสรับสั่งไปบอกราชทูตเลย

ตลอดเวลาที่เจ้าพระยาวิชาเยนทร์กราบทูลอย่างยืดยาวนั้น ในหลวงทรงสดับนั่งอยู่ ครั้นสิ้นกระแสกราบทูลแล้ว จึงทรงถามว่า ผู้ใดที่ไปทูลพระเจ้าหลุยส์ว่าพระองค์ทรงเลื่อมใสในคริสตศาสนา เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ก็ทูลว่าไม่ทราบ แต่คงจะเป็นเพราะพระเจ้ากรุงฝรั่งเศสเห็นในหลวงอุปการะพวกบาทหลวง เป็นต้นเหตุแสดงอยู่ กับทั้งราชทูตยังทราบว่ พวกทูตอิหร่านได้ถวายคัมภีร์ไค้หฺร่านให้ทรง และทั้งทูลเชิญให้เข้ารีตถือลัทธิมหมัต ดังนั้นจึงต้องรีบทูลเชิญให้เข้ารีตลัทธิคริสต์บ้าง ในหลวงจึงรับสั่งว่า

“เราอยากหนักหนาที่จะให้ราชทูตฝรั่งเศสอยู่ในที่นี้ เพื่อจะได้เห็นว่าเราจะตอบราชทูตเปอร์เซีย (คืออิหร่าน) อย่างไร แต่ข้อนี้เป็นความจริงว่า อารามเป็นพื้นที่ไม่ได้นับถือศาสนาอย่างใดแล้ว ทำอย่างไร ๆ เราก็จะไม่เลือกเอาศาสนาหมมัตเป็น

พระเจ้ากรุงสยามตอบการเชิญเข้ารีต ๔๖๑
แน่ แต่ในข้อที่จะตอบราชทูตฝรั่งเศสนั้น เจ้าจึง
ไปบอกราชทูตแทนเราว่า เรามีความขอบพระทัย
พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสอย่างยิ่ง ที่ได้ทรงแสดงไมตรี
ต่อเราดังนี้ และการที่พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสได้ทรง
แสดงไมตรีต่อเรานั้น เป็นการที่ได้ทราบกันแพร่
หลายในฝ่ายทิศตะวันออกแล้ว เพราะฉะนั้นเราจึง
ขอบพระคุณยิ่งนัก แต่การที่พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส
เพื่อนรักของเรา มาแนะนำการอันยากเช่นนี้ และ
เป็นเรื่องที่เราไม่มีความรู้เลขนั้น เป็นเรื่องที่กระทำ
ให้เราเสียใจเป็นอันมาก แต่ขอให้พระเจ้ากรุง
ฝรั่งเศสผู้ทรงพระปรีชาญาณอย่างกล้าเลิศ ได้ทรง
ตรึกตรองดูว่า การที่จะเปลี่ยนศาสนาซึ่งได้เคย
นับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒๒๒๘ ปีแล้ว จะเป็นการ
สำคัญและลำบากสักเพียงไร อีกประการหนึ่ง เรา
มีความประหลาดใจมากกว่า พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส
เพื่อนรักของเรา ได้ทรงแนะนำเรา ในการอันเป็น
กิจของทวีปที่ลึกลับนี้ เราเห็นว่าพระเจ้า

๔๖๒ ภูมิประวัติและสารคดี
เองก็หาได้ฝึกฝนในเรื่องนี้ไม่ เพราะการที่มนุษย์
เรามีร่างกาย มีวิญญาณ มีธรรมชาติอย่างเดียวกัน
ไม่ใช่พระเป็นเจ้าเป็นผู้ทำให้เป็นเช่นนั้นดอกหรือ ?
ถ้าพระเป็นเจ้าจะโปรดให้มนุษย์ทั้งปวงมีความนับ
ถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเป็นเจ้ามิทำให้
มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาร่วมศาสนาเดียวกันหรือ ?
แต่เน้พระเป็นเจ้าก็ไม่ต้องการให้เป็นเช่นนั้น กลับ
ปล่อยให้ศาสนาต่าง ๆ กันทั่วโลกตั้งแต่ไหนแต่ไร
มาแล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นเราจะไม่ควรเชื่อหรือว่า พระ
เป็นเจ้ามีความประสงค์จะให้มนุษย์เราได้นับถือ
และบูชาพระองค์ด้วยวิธีและลัทธิต่าง ๆ กัน ดังเรา
ได้เห็นอยู่แล้วว่าต่างพวกก็ต่างนับถือและบูชาพระ
เป็นเจ้าตามลัทธิของตน แต่อย่างไรก็ดี เรารู้อยู่
แล้วว่า การทั้งปวงจะเป็นอย่างไรก็ต้องสุดแล้วแต่
พระเจ้าจะสั่งให้เป็น เพราะฉะนั้น เราจึงขอบอบ
กายของเราและแผ่นดินของเรา ให้อยู่ในความ
ปกครองของพระเจ้า กาลต่อไปข้างหน้าจะร้าย

พระเจ้ากรุงสยามตอบการเชิญเข้ารีต ๔๖๓
ประการใด ก็แล้วแต่พระเป็นเจ้าจะโปรดเถิด
ฯลฯ.....” (จากจดหมายเหตุคณะพ่อค้าฝรั่งเศส
สมัยสมเด็จพระนารายณ์)

ครั้นในหลวงทรงแสดงความฉลาดล้ำ ตอบอย่าง
บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น ยกหลักคริสตศาสนานั่นเองขึ้น
มาอ้างเช่นนี้แล้ว ก็ตรัสถามเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ว่า
“แต่นั้นแหละ ข้อต่าง ๆ ที่เรายกขึ้นมาอ้างนี้ ราชทูต
ฝรั่งเศสจะว่ากระไรบ้าง?” เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ซึ่งคงมี
ความรู้สึกสมน้ำหน้าความดื้อคั้นของนายโชมองต์ และ
รู้สึกผิดหวังในฐานะที่ตนเป็นคริสตศาสนิก ก็กราบทูล
สนองพระราชดำรัสว่า “ราชทูตฝรั่งเศสก็คงจะไม่ทราบที่
จะพูดว่ากระไรได้ เพราะตามที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ได้รับสั่งมาทั้งนี้ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นข้อสำคัญ ๆ ทั้งนี้
แต่ราชทูตฝรั่งเศสก็คงจะอดนึกไม่ได้ว่า ได้ฝ่าละอองธุลี
พระบาททรงพระปรีชาสามารถเหลือคณ...”

แล้วเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ก็จำใจเขียนพระบรมราช
โองการตอบเรื่องศาสนา... ตามที่ในหลวงบังคับไปให้

๔๖๔ ภูมิประวัติและสารคดี
นายโชมองต์ และนายโชมองต์ก็ได้แต่ทำตาปริบ ๆ อับ
จนหนทางที่จะทูลเชิญต่อไปอีก ด้วยในหลวงทรงอ้าง
พระเป็นเจ้าของตนว่าเป็นผู้อาจดลบันดาลความเป็นไป
ในโลกได้ต่าง ๆ เช่นที่ตนเคยทูลไปว่าการที่ในหลวงทรง
ชนะอริราชศัตรูแผ่พระราชอาณาเขตกว้างขวางเป็นเพราะ
พระเจ้าบันดาล ในหลวงท่านก็จักรอให้พระเจ้าบันดาล
ให้พระองค์ทรงเกิดพระราชศรัทธาขึ้นเองเหมือนกันเช่น
นี้ เป็นอันว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ และรัฐบาลฝรั่งเศส
ตลอดจนพวกคริสตศาสนิกชนต้องผิดหวัง แต่ก็จะโกรธ
พระเจ้ากรุงสยามไม่ได้เลย ทั้งนี้ก็ด้วยพระปรีชาสามารถ
ในพระราชดำรัสตอบอันคมคายของอดีตพระมหากษัตริย์
ไทยผู้ทรงคุณ